

Kajaanin kaupungin konserniohje

Konsernijaostossa hyväksytty 28.4.2023
Kaupunginhallitus 16.5.2023

Sisällys

1. Kaupungin omistajapolitiikan tavoitteet	3
2. Konserniohjeen tarkoitus ja tavoite	3
3. Konserniohjeen soveltamisala.....	3
4. Konserniohjeen käsittely ja hyväksyminen	4
5. Konserniohjeen sitovuus	4
6. Konserniohjaus ja johtaminen.....	5
7. Kaupungin tytäryhteisöjen hyvä hallinto- ja johtamistapa	5
8. Konsernijohdon ennakkokäsityksen hankkiminen ja tiedottamisvelvoite (huolellisuusvelvoite).....	6
9. Yhtiökokous	7
10. Hallitus.....	8
11. Hallituksen jäsenen tehtävä	9
12. Hallituksen puheenjohtaja.....	10
13. Konsernijohdon edustus hallituksessa	10
14. Toimitusjohtaja ja muu johto	11
15. Palkkiot ja palkitseminen.....	11
16. Kaupunkikonsernin talouden ja investointien suunnittelu ja ohjaus.....	12
17. Konserniraportointi	12
18. Keskitetyt konsernitoiminnot.....	13
19. Konsernivalvonta ja riskienhallinta.....	14
20. Kaupungin luottamushenkilöiden tietojensaantioikeuden turvaaminen	15
21. Kaupunkikonsernin tarkastus	15
22. Tiedottaminen konsernia koskevista asioista.....	16
23. Konserniohjeen voimaantulo	16

1. Kaupungin omistajapolitiikan tavoitteet

Kuntalain 14 §:n mukaan valtuusto päättää omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta. Konserniohje on omistajaohjauksen keskeinen väline.

Omistajapolitiikan tavoitteena on turvata kaupungin pitkäjänteinen toiminta ja varmistaa pääoman käytön sekä omaisuuden hankintaan ja hoitoon liittyvän päätöksenteon systemaattisuus, pitkäjänteisyys ja pääoman käytön tehokkuus.

Omistajapolitiikassa määritetään kaupungin strategisesti tärkeät omistukset, asetetaan sitoutuneen pääoman tuottotavoitteet ja muut tavoitteet, määritellään palvelutuotannon tuotantovälineiden hankintaperiaatteet sekä määritellään vastuut omaisuuden käytössä ja omistukseen liittyvässä raportoinnissa.

Kajaanin kaupungin omistajapoliittiset tavoitteet on määritelty tarkemmin kaupunginvaltuuston päättämässä omistajapoliittisissa linjauksissa.

2. Konserniohjeen tarkoitus ja tavoite

Kaupungin konserniohjeella luodaan puitteet omistajaohjaukselle kaupungin tavoitteiden mukaisesti. Konserniohjeen tarkoituksena on yhdenmukaistaa ohjauksen menettelytapoja ja tehostaa kaupunkikonsernin johtamisen edellytyksiä siten, että kaupunkikonsernia ja kaupungin muuta toimintaa voidaan johtaa kokonaisuutena yhtenäisin periaattein ja kaupunkikonsernin kokonaisuus huomioon ottaen.

Konserniohje täydentää tytäryhteisöille niiden perustamisvaiheessa ja yhtiöjärjestyksessä asetettuja kunnan toimintaan liittyviä tavoitteita, joten niistä poikkeamiseen tai noudattamatta jättämiseen tytäryhteisön johdon on esitettävä perusteltu syy.

Konserniohjeen tavoitteena on kaupunkikonserniin kuuluvien yhteisöjen toiminnan läpinäkyvyyden lisääminen, kaupungin yhteisöistä saaman tiedon laadun parantaminen ja tiedonkulun tehostaminen.

3. Konserniohjeen soveltamisala

Kajaanin kaupungin konserniohje koskee tytäryhteisöjen sekä näiden tytäryhteisöjen sekä soveltuvien osin kuntayhtymien ja osakkuusyhteisöjen omistajaohjauksista. Kuntayhtymissä ja kaupungin osakkuusyhteisöissä kaupungin edustajien tulee pyrkiä siihen, että kaupungin konserniohjeen periaatteita noudatetaan myös näissä yhteisöissä. Kaupungin liikelaitoksia konserniohje koskee vain soveltuvien osin.

Tytäryhteisö on yhteisö, jossa kaupungilla on kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta. Kajaanin kaupungilla katsotaan olevan kirjanpitolain mukaisesti määräysvalta konserniyhteisössä, kun sillä on:

- 1) enemmän kuin puolet yhteisön kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä ja tämä äänen enemmistö perustuu omistukseen, jäsenyyteen, yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin taikka muuhun sopimukseen; tai
- 2) oikeus nimittää tai erottaa enemmistö yhteisön hallituksen tai siihen verrattavan toimielimen jäsenistä taikka sellaisen toimielimen jäsenistä, joilla on tämä oikeus, ja oikeus perustuu samoihin seikkoihin kun 1) kohdassa mainittu määräenemmistö; tai
- 3) kaupunki muuten tosiasiallisesti käyttää määräysvaltaa yhteisössä.

Osakkuusyhteisö on konserniin kuulumaton yhteisö, jossa kaupungilla on kuitenkin huomattava vaikutusvalta. Lähtökohtaisesti osakkuusyhteisöstä on kyse silloin, kun kaupunki omistaa (joko suoraan tai tytäryhtiönsä kautta) 20-50 % sekä osakkuusyhteisön pääomasta että äänimäärästä.

Liitteenä olevassa konsernikaaviossa on esitetty liikelaitokset sekä kaupungin tytäryhtiöt (konserniohjeen alaiset yhteisöt), osakkuusyhtiöt sekä kuntayhtymät, joissa kaupunki on mukana.

4. Konserniohjeen käsittely ja hyväksyminen

Konserniohjeen hyväksyy Kajaanin kaupunginvaltuusto.

Konserniohje käsitellään ja hyväksytään kaupungin tytäryhteisöjen hallituksessa sekä muiden kaupungin määräysvallassa olevien yhteisöjen vastaavissa toimielimissä. Samalla tytäryhteisö sitoutuu konserniohjeen noudattamiseen kokonaisuudessaan. Asian käsittelystä tytäryhteisössä on toimitettava pöytäkirjan ote Kajaanin kaupungin kirjaamoon.

5. Konserniohjeen sitovuus

Kaupunkikonsernissa hyväksytyt konserniohjeita noudatetaan konserniin kuuluvissa tytäryhteisöissä, jollei niitä koskevasta pakottavasta lainsäädännöstä, yhtiöjärjestyksestä, sopimuksesta tai säännöistä muuta johdu.

Käyttäessään omistajaohjausta kaupunki ottaa huomioon kutakin yhteisöä koskevaan lainsäädäntöön sisältyvän yhteisön omistajien yhdenvertaisen kohtelun periaatteet. Omistajaohjausta ei saa käyttää siten, että yhteisön päätös tai toimenpide on omiaan tuottamaan yhteisön toiselle omistajalle tai muulle epäoikeutettua etua yhteisön tai yhteisön toisen omistajan kustannuksella (yhdenvertaisuusperiaate).

Konserniohjeeseen perustuvien yksittäisten ohjeiden ollessa ristiriidassa yhteisöä koskevien säännösten, kuten yhteisö- tai kirjanpitolainsäädännön tai muun pakottavan lainsäädännön kanssa, noudatetaan voimassa olevaa lainsäädäntöä. Yhteisön johdon on ilmoitettava ristiriidasta välittömästi kirjallisesti konsernijohdolle.

Konserniohje ei muuta tytäryhteisöjen, osakkuusyhteisöjen tai kuntayhtymän johdon oikeudellista asemaa tai vastuuta. Konserniohjeen noudattamatta jättäminen voi kuitenkin johtaa

vahingonkorvausvastuuseen, mikäli sen noudattamatta jättämisen seurauksena on merkittävää haittaa tai vahinkoa tytäryhteisölle tai omistajalle.

6. Konserniohjaus ja johtaminen

Konsernijohdolla tarkoitetaan kaupunginhallitusta ja kaupunginjohtajaa sekä niitä kaupungin johtavia viranhaltijoita, jotka toimivat liikelaitoksia ja tytäryhteisöjä koskevien asioiden valmistelijoina kaupunginhallituksessa. Kaupunginhallitus on ylin toimeenpaneva elin, joka ohjaa kaupunkikonsernia. Tarkastuslautakunnan on arvioitava kaupunkikonsernia koskevaa tavoiteasettelua ja tavoitteiden toteutumista ja huolehdittava kaupunkikonsernin hallinnon ja talouden tarkastuksen yhteensovittamisesta.

Kaupunginjohtaja johtaa kaupunginhallituksen alaisena kaupungin konsernipolitiikkaa ja vastaa konserniohjeen mukaan kaupunginjohtajalle kuuluvista tehtävistä.

Konsernijaosto ohjaa ja valvoo omistajana, että tytäryhteisöt toimivat kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden mukaisesti, valvoo, että tytäryhteisöjen toimintapolitiikat ovat kaupungin päämäärien mukaisia ja seuraa ja arvioi tytäryhteisöjen hallitustyöskentelyn edellyttämää asiantuntemusta, toimialatuntemusta, kokemusta sekä riippumattomuutta.

Konsernijohdon eri toimielinten tehtävistä on säädetty kuntalaissa ja määrätty tarkemmin kaupungin hallintosäännössä. Konsernijohto voi antaa yksityiskohtaisempaa ohjausta tässä ohjeessa mainituista asioista.

7. Kaupungin tytäryhteisöjen hyvä hallinto- ja johtamistapa

Konserniyhteisöjen tulee hyväksyä yhtiössä noudatettavat hyvän hallinnon ja johtamistavan periaatteet siten, että ne varmistavat, että tytäryhteisössä toteutuvat terveet liikeperiaatteet, riittävä avoimuus, taloustietojen oikeellisuus, asianmukainen sisäinen valvonta ja riskienhallinta ja että kaupungin omistuksia hoidetaan tarkoituksenmukaisesti, luotettavasti ja tehokkaasti kaupunkikonsernin kokonaisuutena turvaten.

Kajaanin kaupunkikonsernissa noudatetaan Kuntaliiton suositusta kuntakonsernien hyvästä hallinto- ja johtamistavasta.

Yhtiön tulee ottaa vastuuvakuutus hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle, mikäli se ei ole riskeiltä suojautumisen kannalta tarpeellista. Kaupunki on osaltaan ottanut myös kaupungin tytäryhteisöjen johtoa ja työntekijöitä koskevan vastuuvakuutuksen, jonka voimassaolosta tulee varmistua vuosittain erikseen.

Yhtiön hallitus vastaa siitä, että yhtiössä noudatetaan hyvää liiketapaa ja lahjomanvastaisia periaatteita. Tytäryhteisöt eivät saa antaa taloudellista tukea poliittiseen toimintaan. Kaupunkikonserniin kuuluvien yhteisöjen tulee toimia tilaajavastuulain mukaisesti.

8. Konsernijohdon ennakkokäsityksen hankkiminen ja tiedottamisvelvoite (huolellisuusvelvoite)

Tytäryhteisön on jo valmisteluvaiheessa hankittava omistajan ennakkokäsitys tehdessään päätöstä omistajan tai yhteisön kannalta merkittävästä asiasta. Velvollisuus omistajan ennakkokäsityksen hankkimiseen on ensisijaisesti tytäryhteisön hallituksen puheenjohtajalla tai vastaavalla. Tytäryhteisön hallituksen puheenjohtajan velvollisuutena on valvoa, että ennakkokäsitys on haettu ja että se kirjataan pöytäkirjaan siinä kokouksessa, kun merkittävästä asiasta tehdään päätös.

Omistajan ennakkokäsitys haetaan seuraavista asioista päätettäessä:

- liiketoiminnan merkittävä laajentaminen tai supistaminen tai merkittävä investointi
- tytäryhteisön perustaminen
- yhteisön toiminta-ajatuksen, toiminnan tai juridisen rakenteen muuttaminen
- asioihin, jotka olennaisilta osin poikkeavat kaupunkistrategiassa ja talousarviossa tytäryhteisöille asetetuista tavoitteista
- yhteisön toiminnan muuttaminen siten, että yhteisö voi menettää hankintalainsäädäntöön tai oikeuskäytäntöön perustuvan sidosyksikköasemansa suhteessa kaupunkiin
- yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen muuttaminen
- toimitusjohtajan valinta ja palkkausjärjestelmä
- hallituksen puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja jäsenen vuosi- tai kuukausipalkkio
- pääomarakenteen muuttaminen
- toimintaan nähden merkittävät investoinnit
- varsinaiseen toimintaan kuulumattomat tai siihen vain epäsuorasti liittyvät investoinnit ja niiden rahoitus
- toimintaan nähden merkittävät kiinteistö- ja yrityskaupat
- osakkeiden merkintä, mikäli osakkeiden ostamista ja omistamista ei erityisesti annettu yhtiön tehtäväksi
- toimintaan nähden tärkeän omaisuuden tai oikeuksien (ml. immateriaalioikeudet) hankkiminen, myyminen, vuokraaminen, luovuttaminen tai panttaaminen
- merkittävä lainanotto ja -anto sekä vakuuksien, takausten taikka muiden yhtiöitä sitovien merkittävien rahavelvoitteiden antaminen tai niiden ehtojen muuttaminen
- johdannaisinstrumenttien käyttö
- muuhun kuin yhteisön tavanomaiseen toimintaan kuuluvat tai epätavallisin ehdoin tehtävät sopimukset yhtiön ja sen osakkeenomistajan taikka hallituksen jäsenen välillä, kyseisten sopimusten muuttaminen sekä sopimukseen perustuvista oikeuksista luopuminen
- periaatteelliset tai taloudellisesti merkittävät sopimukset ja toiminnan laajakantoiset muutokset, merkittävät henkilöstöpoliittiset ratkaisut

- yhteisössä noudatettavan työehtosopimuksen valinta ja vaihtaminen
- eläkeyhtiön valinta ja vaihtaminen
- yhtiökokoukselle tehtävä voitonjakoehdotus, mikäli se poikkeaa yhtiön noudattamasta tavanomaisesta voitonjakokäytännöstä
- yhteisön omaisuuden luovuttaminen konkurssiin tai selvitystilaan taikka saneerausmenettelyyn hakeutuminen
- muu yhtiön tulokseen ja riskiin merkittävästi vaikuttava tapahtuma
- keskitetyistä konsernitoiminnoista poikkeaminen tai tukipalvelusopimusta uusittaessa ko. palvelujen hankinta kaupunkikonsernin ulkopuoliselta toimijalta
- muu yhtiön kannalta merkittävä asia.

Mikäli ennakkokäsitysmenettelyn piiriin kuuluvasta asiasta päättäminen kuuluu yhtiökokoukselle, konsernijohtoon määrittävä taho huolehtii siitä, että tarvittaessa pöytäkirjanotteen, jolla henkilö valtuutetaan edustamaan kaupunkia yhtiökokouksessa, sisällytetään kaupungin kannanotto ennakkokäsitysmenettelyn alaiseen asiaan.

Lopullinen päätösvalta ja vastuu ennakkokäsitystä edellyttävästä asiasta ovat aina yhteisön omalla päätöksentekokehityksellä, vaikka kaupungin ennakkokäsitys päätettävään asiaan on hankittu ennen yhteisön päätöstä.

Tytäryhteisöillä on lisäksi velvollisuus tiedottaa mm. merkittäväksi katsottavasta asiasta konsernijohtolle ennen asian julkiseksi tuloa. Tiedottamisvelvollisuudesta vastaavat tytäryhteisön hallituksen puheenjohtaja sekä toimitusjohtaja. Tiedottamisvelvollisuus täytetään olemalla yhteydessä konsernijohtoon riittävän ajoissa, äkillisissä tapauksissa viipymättä.

Omistajan ennakkokäsityksen antaa lähtökohtaisesti Kajaanin kaupungin konsernijaosto. Kaupunginhallitus voi toimia myös ennakkokäsityksen antajana.

9. Yhtiökokous

Yhtiökokous on osakeyhtiön ylin päätöksentekokehitys, jossa osakkeenomistajat käyttävät päätösvaltaansa ja osallistuvat yhtiön ohjaukseen ja valvontaan.

Kaupunkia edustaa yhtiökokouksissa konsernijaoston tai kaupunginjohtajan määräämät henkilöt. Konserniyhtiöiden tytäryhtiöiden yhtiökokouksissa emoyhtiötä edustaa sen hallituksen määräämä henkilö. Yhtiökokousedustajana ei voi toimia kyseisen tytäryhtiön hallituksen puheenjohtaja tai toimitusjohtaja.

Konsernijohto antaa ohjeet yhtiökokousedustajalle. Kaupunginhallitus, konsernijaosto tai muu konsernijohto antaa tarvittaessa ohjeita kaupunkia eri yhteisöjen, laitosten ja säätiöiden hallintoelimissä edustaville henkilöille kaupungin kannan ottamisesta käsiteltäviin asioihin.

Yhtiökokouksen koollekutsumisen ajankohdasta ja yhtiökokouksessa käsiteltävistä asioista on ilmoitettava hyvissä ajoin pääsääntöisesti neljä viikkoa ennen kokousta kaupungin

Kajaanin kaupungin kirjaamoon, kaupunginjohtajalle ja yhtiökokousedustajalle, mikäli tämä on tiedossa.

10. Hallitus

Hallitus huolehtii yhtiön hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Hallitus ohjaa ja valvoo yhtiön toimivaa johtoa, nimittää ja erottaa toimitusjohtajan, hyväksyy yhtiön strategian ja valvoo sen toteuttamista, hyväksyy riskienhallinnan periaatteet sekä varmistaa johtamisjärjestelmän toiminnan. Hallituksen tehtävänä on edistää yhtiön ja osakkeenomistajien etua.

Kaupungin nimeämien edustajien on toimittava kaupunginvaltuuston asettamien tavoitteiden mukaisesti tytäryhteisöjen hallituksissa. Kaupungin edustajien tulee huolehtia siitä, että kaikkien osakkeenomistajien edut tulevat tasapuolisesti huomioonotettua. Hallituksen jäsenet eivät edusta yhtiössä heitä jäseneksi ehdottaneita tahoja.

Kaupunkikonsernissa yhtiön hallituksen on erityisesti huolehdittava, että yhtiöllä on toiminnan laatuun ja laajuuteen suhteutettu, kaupungin strategiaa tukeva strategia ja sen toteutumisesta raportoidaan hallitukselle vähintään osavuosikatsauksen yhteydessä. Raporttien käsittely on kirjattava hallituksen pöytäkirjaan niin, että hallituksen toiminnan huolellisuusvelvoite suhteessa omistajiin tulee täytettyä.

Hallituksen on säännöllisesti arvioitava omaa toimintaansa ja työskentelytapojaan. Hallitukselle tai sen jäsenelle voi syntyä korvausvastuu huolellisuusvelvoitteen laiminlyönnin tai osakeyhtiölain, muiden lakien tai yhtiöjärjestyksen rikkomusten johdosta.

Yhtiön hallinto- ja ohjausjärjestelmän toimivuus vaatii, että hallitustyöskentely järjestetään mahdollisimman tehokkaalla tavalla. Hallituksen vastuulle kuuluvien asioiden valmistelua voidaan tehostaa hallituksen jäsenistä koostuvien toimikuntien perustamisella. Toimikunnan toiminnasta ja jäsenistä on informoitava toimintakertomuksessa.

Hallituksen on laadittava itselleen hallituksen työjärjestys. Hallituksen työjärjestyksen laatimisessa tulee ottaa huomioon Kuntaliiton hyvää hallinto- ja johtamistapaa koskeva suositus kuntakonsernissa.

Yhteisön hallitus tai vastaava toimielin valitaan yhtiöjärjestyksessä tai säännöissä määrättyksi toimikaudeksi. Kaupunginhallitus päättää hallitusehdokkaiden nimeämisestä ohjauksessaan olevien tytäryhteisöjen hallituksiin oman toimikautensa pituiseksi ajaksi. Hallituksen jäsenmääräksi suositellaan 5 – 7 jäsentä ja jäsenelle enintään 6 vuoden enimmäisaikaa.

Hallitusjäsenehdokkaiksi tulee nimetä ja valita tasa-arvolain mukaisesti naisia ja miehiä. Tytäryhteisöjen hallituksiin voidaan nimetä kaupunkikonsernin ulkopuolisia henkilöitä, mikäli se on kaupunkikonsernin kokonaisedun näkökulmasta perusteltua.

Yhtiökokous valitsee hallituksen jäsenet. Kaupunginhallitus antaa jäsenten valintaa koskevan ohjeen kaupungin nimeämälle yhtiökokousedustajalle. Konserniyhtiöiden tytäryhtiöiden hallituksen jäsenten osalta valintaa koskevan ohjeen antaa emoyhtiön hallitus.

Hallituksen jäsen voidaan kesken toimikauden erottaa tai hän voi erota. Erottaminen edellyttää kaupunginhallituksen ohjausta.

Jos hallituksen jäseniä asetetaan yhtiöjärjestyksen tai osakassopimuksen mukaan erityisessä järjestyksessä, on asettamisjärjestys selostettava yhtiökokouskutsussa. Näin on syytä menettellä esimerkiksi silloin, jos hallituksen jäsenelle asetetaan erityistehtävä tai vastuita omistajan toimesta.

11. Hallituksen jäsenen tehtävä

Tytäryhteisöjen hallituksella tulee kollektiivina olla toimialan tuntemuksen lisäksi riittävä liiketoiminnan ja talouden osaaminen sekä kyky ohjata toimitusjohtajaa yhteisölle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Hallituksen jäseneksi valittavalla tulee olla tehtävän edellyttämä pätevyys, tarkoituksenmukainen toimialan ja johtamisen asiantuntemus sekä mahdollisuus käyttää riittävästi aikaa tehtävän hoitamiseen. Hallituksen jäseneltä edellytetään kaupungin toiminnalle asettamien tavoitteiden ja kaupungin antamien ohjeiden tuntemista. Hallituksen jäsenet valvovat kaupungin toiminnallisia ja taloudellisia etuja ja toimivat siten, että kaupunginvaltuuston päättämät strategiset tavoitteet voidaan toteuttaa.

Hallitusten jäsenten tulee huolehtia jatkuvasti tiedollisesta ja taidollisesta kehittämisestään ja osallistuttava heille järjestettäviin koulutus- ja valmennustilaisuuksiin.

Toimielinten jäsenten tulee toiminnassaan ottaa huomioon yhteisön edun ohella konsernin kokonaisuus. Konsernin kokonaisuus ja tytäryhteisön etu eivät voi olla merkittävässä ristiriidassa. Ristiriitatilanteessa konsernin kokonaisuus on ratkaiseva, ellei osakeyhtiölaista tai yhtiöjärjestyksestä muuta johdu.

Hallituksen jäsenen tulee oma-aloitteisesti ottaa yhteyttä kaupunginjohtajaan tai tarvittaessa hallintojohtajaan tai talousjohtajaan silloin, kun hän katsoo yhteisön käsittelyssä olevalla asialla olevan olennaista merkitystä koko konsernin kannalta tai esitetty ratkaisu on ristiriidassa konsernin kokonaisedun kanssa.

Kaupunkikonsernin yhtiöihin pyritään saamaan mahdollisimman monipuolinen edustus. Sen lisäksi harkitaan tapauskohtaisesti ulkopuolisten riippumattomien asiantuntijajäsenten nimittämistä liiketoiminnallisesti merkittäviin yhtiöihin.

Hallituksen puheenjohtajan erityisenä veloitteena on huolehtia siitä, että hallituksen muulla jäsenellä on riittävät ja monipuoliset tiedot kaupungin omistajaohjauksesta. Yhtiön

toimitusjohtajan on annettava hallituksen jäsenille riittävät ja monipuoliset tiedot yhtiön tilasta ja toiminnasta. Hallituksen jäsenten tulee olla tietoisia saamaansa tietoon liittyvistä mahdollisista rajoitteista ja puutteista ja heidän tulee varmistaa, että he saavat oikeaa ja luotettavaa tietoa.

Hallituksen keskeinen tehtävä on valvoa yhtiön toimivan johdon toimintaa. Hallituksen jäsenten on oltava yhtiöstä aidosti riippumattomia. Toimitusjohtaja ei voi toimia yhtiön hallituksen jäsenenä. Hallituksen jäsenen on otettava huomioon esteellisyyteen ja riippumattomuuteen liittyvät säännökset.

12. Hallituksen puheenjohtaja

Hallituksen puheenjohtajan valitsee hallitus, jollei yhtiöjärjestyksessä ole toisin määrätty tai hallitusta valittaessa ole toisin päätetty. Puheenjohtajan tehtävänä on:

- huolehtia siitä, että hallitus kokoontuu tarvittaessa tai jos hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja sitä vaatii
- johtaa hallituksen työskentelyä, valvoo kokousten valmistelua ja toimii kokouksessa puheenjohtajana
- huolehtia osaltaan ja yhdessä hallituksen kanssa siitä, että tässä ohjeessa määriteltyjä periaatteita noudatetaan yhtiössä
- vastata siitä, että konserniohjeiden 8 §:ssä mainituista asioista on haettu omistajan ennakkokäsitys ja merkittävistä asioista on riittävän ajoissa ennen hallituksen lopullista päätöstä tiedotettu konsernijohdolle
- toimia toimitusjohtajan hallinnollisena esimiehenä.

13. Konsernijohdon edustus hallituksessa

Konsernijohdolla on oikeus osallistua hallituksen kokoukseen tai konsernijohdon edustajaksi hallitukseen voidaan valita kaupungin viran tai toimenhaltija, jolla on hallituksen kokouksessa läsnäolo- ja puheoikeus.

Kaupunginjohtajalla tai määräämällään viranhaltijalla on läsnäolo- ja puheoikeus liikelaitoksen johtokunnan tai tytäryhteisön hallituksen kokouksessa.

Kajaanin kaupungin talousjohtajalla on läsnäolo- ja puheoikeus liikelaitoksen johtokunnan tai tytäryhteisön hallituksen kokouksessa.

14. Toimitusjohtaja ja muu johto

Toimitusjohtajan tehtävänä on hoitaa yhtiön hallintoa hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti (toimitusjohtajan yleistoimivalta).

Toimitusjohtaja ei saa noudattaa sellaista hallituksen, yhtiökokouksen tai muun yhtiön elimen päätöstä, joka on osakeyhtiölain tai yhtiöjärjestyksen vastainen.

Toimitusjohtajan toimisuhteen ehdot on määriteltävä konsernijohton hyväksymiä periaatteita noudattavassa kirjallisessa toimitusjohtajasopimuksessa, jonka hallitus hyväksyy. Ennen hyväksymistä on hankittava konsernijohton ennakkokäsitys sopimuksesta.

Yhtiön on selostettava toimintakertomuksessa yhtiön organisaatio ja jos yhtiössä on johtoryhmä, johtoryhmän kokoonpano ja johtoryhmän jäsenten vastuualueet.

15. Palkkiot ja palkitseminen

Hallitusten jäsenten palkkiot

Hallituksen jäsenten palkkioista päättää yhtiökokous. Hallituksen puheenjohtajalle ja jäsenille maksetaan palkkiota.

Hallituksen puheenjohtajalle, varapuheenjohtajalle ja jäsenelle voidaan maksaa yrityksen toimintaan nähden kohtuullista vuosi- tai kuukausipalkkiota, mikäli asiasta on haettu konsernijohton ennakkokäsitys. Hallituksen jäsenet eivät voi olla osallisena tulospalkkio- tai muissa vastaavissa järjestelmissä.

Kokouspalkkioiden osalta konserniyhtiöissä tulee noudattaa soveltuvin osin kulloinkin voimassa olevia kaupungin hallintosäännön määräyksiä luottamushenkilöiden palkkioiden maksamisesta.

Toimitusjohtajan ja yhtiön muun johdon palkitseminen

Tulospalkkio- ja muiden yhtiön sisäisten palkitsemisjärjestelmien kehittäminen on yhtiön hallituksen vastuulla huomioiden omistajan ennakkokäsityksen hankkimisvelvollisuus. Yhtiön on selostettava yhtiön toimitusjohtajalle ja henkilöstölle maksettujen tulospalkkojen tai palkkioiden määrä sekä palkitsemisen perusteet toimintakertomuksessa.

Tilinpäätöksessä on ilmoitettava erikseen toimitusjohtajalle ja hallitukselle maksettujen palkkojen ja palkkioiden yhteismäärä.

16. Kaupunkikonsernin talouden ja investointien suunnittelu ja ohjaus

Valtuusto asettaa talousarviossa tytäryhteisölle toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet, jotka on johdettu kaupunkistrategiasta ja siihen liittyvästä omistajapolitiikasta sekä yhteisön liike-toiminnasta.

Konsernijohto neuvottelee tytäryhteisön kanssa asetettavista tavoitteista ennen niiden lopullista hyväksymistä. Yhteistyön tuloksena asetetuilla tavoitteilla pyritään varmistamaan, että tytäryhteisöjen toiminta on kaupunkikonsernin kokonaisedun mukaista.

Tytäryhteisön taloussuunnitelman tulee perustua valtuuston niille asettamiin tavoitteisiin. Tytäryhteisön hallitus vastaa asianmukaisen taloudenhoidon järjestämisestä. Konsernijohto pyrkii tukemaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Kaupungin talousarviossa ja – suunnitelmassa tulee ottaa huomioon kaupunkikonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Tätä varten tytäryhteisöjen hallitusten tulee toimittaa kaupungille sen edellyttämät tiedot tytäryhteisöjen tulos-, rahoitus- ja investointisuunnitelmista sekä yhteisöjen toimintaan liittyvistä olennaisista riskeistä ja epävarmuustekijöistä. Tämän lisäksi tulee toimittaa tietoja mm. tulevista konserni- ja yhtiöjärjestelyistä, merkittävistä muutoksista mainittujen yhtiöiden liiketoiminnassa ja toimialassa sekä merkittävistä sitoumuksista konsernijohtoon tarkemmin määrittelemällä tavalla. Merkittävistä muutoksista tulee ilmoittaa konsernijohtolle mahdollisimman pian.

17. Konserniraportointi

Kaupungin tytäryhteisön ja kuntayhtymän on annettava kaupunginhallitukselle/konsernijohtolle kaupunkikonsernin taloudellisen aseman arvioimiseen ja sen toiminnan tuloksen laskeamiseen tarvittavat tiedot.

Raportoinnissa noudatetaan kaupunginhallituksen/konsernijohtoon asiassa antamia tarkempia ohjeita ja aikatauluja. Tytäryhteisöllä tulee olla raportointia varten riittävät talouden ja toiminnan seuranta- ja mittausjärjestelmät. Tytäryhteisöjen tulee lisäksi raportoida erikseen konsernijaostolle, mikäli sen toiminta ei vastaa oletettua kehitystä.

Kaupunkikonserniin kuuluvien tytäryhteisöjen tilikauden tulee olla kalenterivuosi, ellei tästä poikkeamiseen ole erityisiä syitä. Kaupunkikonserniin kuuluvien yhteisöjen kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä tulee noudattaa soveltuvaa yhteisöoikeudellista lainsäädäntöä, kirjanpitolain mukaisia kirjanpito- ja tilinpäätössiä, kuntalain mukaisia konsernisiänsäntöä sekä hyvää kirjanpitoa.

Tytäryhteisöjen tulee toimittaa kaupungille tiedot konsernitalinpäätöksen laatimista varten. Konsernijohto antaa tarkemmat ohjeet konsernitalinpäätöksen laatimiseksi tarvittavista tiedoista, laadinta-aikataulusta, tiedonannon määräajoista ja mahdollisista tiedonantopohjista tilinpäätös- ja toimintakertomustietojen ilmoittamisessa.

Konsernin osavuositarkastuksen laadintaa varten tytäryhteisön on toimitettava tulos- ja rahoituslaskelman toteutumavertailut ja tase sekä valtuuston asettamia taloudellisia ja toiminnallisia tavoitteita koskevat toteutumavertailut osavuositarkastukselta sekä tulos- ja rahoituslaskelmarviot koko tilikaudelta. Näiden lisäksi tulee toimittaa toimintakatsaus, jossa on arvioitu yhteisön toimintaa ja riskien hallintaa kuluvalle tilikaudella.

Tytäryhteisöjen tulee pyydettyä lähettää hallitusten kokousten esityslistat ja / tai pöytäkirjat konsernijohtajan antamien ohjeiden mukaisesti kaupungin kirjaamoon.

18. Keskitetyt konsernitoiminnot

Hankinnat ja omaisuuden luovutus

Hallituksen on valvottava, että kaupunkikonserniin kuuluvissa yhtiöissä tai yhtiöissä, joissa kunnilla ja/tai kuntayhtymällä on enemmistö, noudatetaan lakia ja asetuksia julkisista hankinnoista. Hankinnoissa noudatetaan hankintalainsäädännön lisäksi soveltuvin osin kaupungin hankintaohjetta. Tytäryhteisöjen on järjestettävä hankintatoimensa niin, että hankintalainsäädännön vaatimukset tulevat huomioiduksi. Tytäryhteisöt voivat käyttää hankinnoissaan myös kaupunkikonserniin kuuluvia hankintapalveluja.

Kaupunkikonsernin hankinnoissa on noudatettava hyvää hallintotapaa. Hankintojen yhteydessä ei saa antaa eikä ottaa vastaan lahjoja, palvelusuorituksia tai muita palveluksia toimittajilta. Omaisuuden luovutuksessa on otettava huomioon konsernin etu. Luovutukset eivät voi tapahtua alle käypien arvojen ilman konsernijohtajan suostumusta.

Sijoitus- ja rahoitustoiminta

Kajaanin kaupunkikonsernissa noudatetaan kaupunginvaltuuston hyväksymiä varainhankinnan ja sijoitustoiminnan periaatteita.

Kajaanin kaupungilla on käytössä konsernitili. Liikelaitokset ovat osa Kajaanin kaupungin konsernitiliä, ja tytäryhteisöjen on lähtökohtaisesti liityttävä Kajaanin kaupungin konsernitilin käyttäjiksi.

Konsernin lainarahoitus järjestetään mahdollisuuksien mukaan keskitetysti. Yhteisöjen tulee esittää lainoitusarpeensa kaupungille talousarvion valmistelun yhteydessä ja sopia talousjohtajan kanssa lainoituksen järjestämistavasta. Lainojen vakuusjärjestelyistä tulee aina neuvotella talousjohtajan kanssa ennen päätöksentekoa.

Henkilöstöpolitiikka

Kaupungin tytäryhteisöt noudattavat toiminnassaan tytäryhteisöjä koskevaa kaupungin henkilöstöpolitiikkaa. Toimitusjohtajasopimukset tulee laatia konsernijohtajan ohjeen mukaisesti ja huolehdittava 8 §:ssä mainitun konsernijohtajan ennakkokäsityksen hakemisesta.

Tytäryhteisöillä on oikeus ottaa henkilöstöä ja päättää henkilöstön työsuhteita liiketaloudellisten periaatteiden mukaan. Henkilöstön hankinnassa tulee tytäryhteisöjen mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon konsernin sisäiset siirtotarpeet.

Palkkauksessa ja muissa sopimuksenvaraisissa etuuksissa noudatetaan tytäryhteisön toimialasopimuksia. Tytäryhteisöt liittyvät jäseneksi kuntatyönantajan perustamaan työnantajayhteisöön, ellei toiminnan ja tytäryhteisön etu muuta edellytä. Tytäryhteisöt järjestävät eläkevaikutuksensa Kevassa silloin, kun se on kaupungin edun mukaista eikä tytäryhteisön etu muuta edellytä.

Tytäryhteisön henkilöstöasioiden perusteita raportoidaan vuosittain toimintakertomuksessa.

Muut keskitetyt toiminnot

Tytäryhteisöjen on käytettävä edellä mainittujen keskitettyjen konsernitoimintojen lisäksi myös muita keskitettyjä toimintoja (mm. työterveys, talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut, tietotekniikka) ellei tytäryhteisön selvitys konsernihallinnon omistajaohjauksen kanssa osoita muuta ratkaisua konsernietu huomioiden paremmaksi.

19. Konsernivalvonta ja riskienhallinta

Konsernijohton tehtävänä on liikelaitosten ja tytäryhteisöjen valvonta. Konsernijohto, konsernijohton tehtävät ja toimivallan jako on määritelty tarkemmin kaupungin hallintosäännössä.

Konsernivalvonnalla tarkoitetaan liikelaitosten ja tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seurantaa, analysointia ja raportointia, joista tässä konserniohjeessa annetaan tarvittavat määräykset. Seurantaa ja arviointia edistävät kaupungin vahvistamat tunnusluvut ja tavoitetasot, joilla konsernijohton on ajantasaisesti seurattava ja arvioitava tytäryhteisöjen toiminnan kannattavuutta, vaikuttavuutta ja taloudellista asemaa.

Konsernivalvonnalla tarkoitetaan myös kaupungin tytäryhteisöille asettamien tavoitteiden toteutumisen, konserniohjeen noudattamisen sekä riskienhallintajärjestelmän toimivuuden seurantaa.

Konsernijohton tehtävänä on lisäksi valvoa liikelaitosten ja tytäryhteisöjen sisäisen valvonnan järjestämistä ja riskienhallintaa. Liikelaitokset ja tytäryhteisöt vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä valtuuston hyväksymien perusteiden sekä kaupunginhallituksen antamien erillisten ohjeiden mukaisesti. Tytäryhteisöjen on soveltuvin osin noudatettava Kajaanin kaupungin sisäisen valvonnan ohjetta.

Sisäisen valvonnan ja kokonaisvaltaisen riskienhallinnan järjestäminen kuuluu tytäryhteisöjen hallitusten ja toimitusjohtajien vastuulle. Tytäryhteisön hallituksen on huolehdittava siitä, että yhteisössä on määritelty sisäisen valvonnan toimintaperiaatteet ja menettelyt osaksi johtamista ja päätöksentekoa ja että yhteisössä seurataan valvonnan toimivuutta. Tytäryhteisön toimitusjohtajan tai vastaavan on huolehdittava riittävän ja toimivan sisäisen valvonnan toteuttamisesta ja ylläpitämisestä sekä toimivuuden varmistamisesta.

Tytäryhteisöjen hallitusten on huolehdittava siitä, että riskienhallinnan periaatteet on määritelty ja että yhteisön toimintaan liittyvät riskit tunnistetaan, arvioidaan ja niitä seurataan. Tytäryhteisön sisäinen tarkastus ja tilintarkastajat arvioivat prosesseja, joilla organisaatiossa varmistetaan, että merkittävät riskit on ymmärretty ja että niitä hallitaan asianmukaisesti.

Tytäryhteisöjen tulee raportoida konsernijohdolle merkittävistä riskeistä sekä riskienhallinnan toimivuudesta ja riittävydestä. Käytännössä raportointi toteutetaan tytäryhteisön hallituksen laatimassa toimintakertomuksessa, jossa tulee selostaa hallituksen tietoon tulleet merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät sekä periaatteet, joiden mukaan sisäinen valvonta ja riskienhallinta on järjestetty. Tämän lisäksi tytäryhteisön hallituksen on raportoitava viipymättä konsernijohdolle, jos yhtiön toimintaan liittyvän merkittävän riskin realisoituminen on todennäköistä.

Konserniyhteisöjen vastuulla on huolehtia riskien vakuuttamisesta ja siitä, että vakuutukset ovat riittävän kattavat.

20. Kaupungin luottamushenkilöiden tietojensaantioikeuden turvaaminen

Kaupungin luottamushenkilöllä on oikeus saada kaupungin viranomaiselta sen hallussa olevia tytäryhteisöjen toimintaa koskevia tietoja, joita luottamushenkilö pitää toimessaan tarpeellisina ja jotka viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaan eivät vielä ole julkisia ja jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu. Tietopyyntö esitetään kirjallisesti konsernijohdolle.

Luottamushenkilö ei saa luovuttaa tietojensaantioikeuden nojalla saamia tietoja eteenpäin, koska tiedot on tarkoitettu vain hänelle henkilökohtaisesti luottamustehtävän hoitamista varten. Asiakirjoihin tulee merkitä, mikäli asiakirjat ovat salassa pidettäviä. Salassa pidettävien asiakirjojen osalta luottamushenkilöltä voidaan pyytää kirjallinen kuittaus siitä, että hän on vastaanottanut salassa pidettäviä tytäryhteisöä koskevia asiakirjoja.

21. Kaupunkikonsernin tarkastus

Tilintarkastus

Kaupungin tytäryhteisön tilintarkastajaksi valitaan kaupungin nimeämä tilintarkastusyhteisö.

Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunnan tehtävistä on säädetty kuntalain 121 §:ssä. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on muun muassa arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on myös huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Käytännössä tarkastuslautakunta huolehtii tilintarkastuksen kilpailutuksesta, eli tarjouspyynnön ja tarjousvertailun valmistelusta sekä tilintarkastajaehdokkaiden nimeämisestä konserniyhteisöihin. Tilintarkastajan valinnan tytäryhteisöön päättää tytäryhteisön toimielin.

Tarkastuslautakunnalla on oikeus saada konsernijohtolta tietoja valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisen ja kaupunkikonsernin tuloksellisuuden arviointia varten. Tarkastuslautakunta voi kutsua tytäryhteisön toimitusjohtajan ja/tai hallituksen puheenjohtajan kuul-tavaksi lautakunnan kokoukseen.

Tarkastuslautakunnan jäsenet toimivat virkavastuulla ja heitä koskee salassapitovelvollisuus.

Sisäinen tarkastus

Sisäisellä tarkastuksella on oikeus saada tytäryhteisöiltä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi- ja kehittämistoiminnan sekä muun tarkastustoiminnan edellyttämät tiedot. Sisäisellä tarkastuksella on oikeus tarkastaa tytäryhteisön toimintaa ja taloutta sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämiseen liittyviä prosesseja. Sisäisen tarkastuksen henkilöstö ei saa paljastaa sivulliselle haltuunsa mahdollisesti saamaansa salassa pidettävää tietoa.

22. Tiedottaminen konsernia koskevista asioista

Kuntalain 29 §:n mukaisesti kaupungin on tiedotettava kaupungin toiminnasta asukkaille, palvelujen käyttäjille, järjestöille ja muille yhteisöille. Kaupungin toiminta käsittää kaupungin ja kaupunkikonsernin toiminnan lisäksi osallistumisen kuntien yhteistoimintaan sekä muun omistukseen, sopimukseen ja rahoittamiseen perustuvan toiminnan.

Yhteisön on myös oma-aloitteisesti tiedotettava toiminnastaan ja taloudestaan. Yhteisöllä on velvollisuus informoida konsernijohtoa ennen merkittävän asian julkiseksituloa. Yhteisön tiedottamisen on tuettava kaupunkikonsernin asettamia tavoitteita.

Yhteisöjä koskevasta tiedotuksen tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä vastaa yhteisön puolesta hallitus ja toimitusjohtaja sekä kaupungin puolesta kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja. Tiedottamisessa ja tietojen antamisessa yhteisöjä koskevissa asioissa tulee huomioida kaupungin yleiset tiedotusperiaatteet sekä julkisuus- ja salassapitosäännökset.

Kajaanin kaupungin konsernipalvelut antaa tarkempia ohjeita viestintään ja tiedottamiseen liittyvissä asioissa.

23. Konserniohjeen voimaantulo

Tämä konserniohje tulee voimaan **pvm** ja sillä kumotaan kaupunginvaltuuston hyväksymä 1.11.2017 voimaantullut konserniohje.

Liitteet   Liite 1 Konsernirakenne 1.4.2023

Liite 1. Konsernirakenne 1.4.2023

Kajaanin kaupungin konsernirakenne 1.4.2023

	Tytäryhtiöt	Juridinen konserni
Sisäinen konserni		
Toimialat		
Konsernihallinto		
Sivistystoimiala		
Ympäristötekkinen toimiala		
Vuolijoen aluelautakunta		
Liikelaitokset		
Kajaanin kaupungin Koulutusliikelaitos		
Kajaanin Mamselli -liikelaitos		
Kajaanin Vesi -liikelaitos		
Kuntayhtymät		
Kainuun liitto 46,8 %		
Kainuun jätehuollon kuntayhtymä Eko-Kymppi 42,8 %		
Omistusyhteisyyshetisöt		
Kajaanin Palvelutalosaatiö		
Vuokatin saatiö		
Yhteistoimintasopimus		
Ympäristöterveydenhuolto (isäntäkunta Sotkamo)		
	Kajaanin Teknologiakeskus Oy 100 %	
	Loiste Oy 50,1 %	
	Kiinteistö Oy Kajaanin Lohtajan Palvelukeskus 74,8 %	
	Kiinteistö Oy Kajaanin Pietari 100 %	
	As. Oy Kajaanin Sammonkaaren Pietari 100 % (omistus: Koy Kajaanin Pietari 100 %)	
	Kajaanin Ammattikorkeakoulu Oy 100 %	
	Edukai Oy 100 %	
	Kajaanin Energiatuotanto Oy 100 %	
	Kainuun Voima Oy 100 % (omistus: Kajaanin Energiatuotanto Oy 50 % ja Kajaanin kaupunki 50 %)	
	Loiste Lämpö Oy 72,56 % (omistus: Kajaani 45 %, Loiste Oy 55 %)	